

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005. október 26.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	_____
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	_____
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

Mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolati egység befejezhető és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK**1. Zsidó vallás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)**

- a) hamis
- b) igaz
- c) igaz
- d) hamis

2. Középkori céh (Összesen 4 pont.)

- a) a) 2.
- b) 1.
- e) 2. (Elemenként 0,5 pont.)

Kihúzendó: c) és d) (Két elem együtt 0,5 pont.)

- b) pl. céhtagok érdekvédelme, a verseny kiküszöbölése, minőség garantálása, kontárok kizárása (Elemenként 0,5 pont.)
- c) nem céhtagok: pl. király, tanuló, segéd, esküdt (Elemenként 0,5 pont.)

3. Zsigmond külpolitikája (Összesen 5 pont.)

- a) (Elemenként 0,5 pont.)
akkor: Oszmán Birodalom
ma: Bulgária
- b) ütközőállamok létrehozása (a Magyar Királyság védelmében) (1 pont)
- c) pl.: a nyugati egyházszakadás *vagy* az egyház vezetésének elvilágiasodása *vagy* Husz János fellépése / huszitizmus (0,5 pont)
- d) Konstanz, Németország (Elemenként 0,5 pont.)
- e) német-római császár (német király), magyar király, cseh király (Elemenként 0,5 pont.)

4. Nagyhatalmi konfliktusok (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) Franciaország – Ausztria (vagy osztrák-Habsburgok v. Habsburg Birodalom)
- b) Franciaország – Spanyolország
- c) pl. Ausztria, Poroszország, Portugália, Hannover, Savoya
- d) Gibraltár helyes bekarikázása a térképen

5. Bocskai-felkelés (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) lehetséges okok: pl. 15 éves háború pusztítása, vallásszabadság megsértése, rendi sérelmek (felségárulási perek), a hajdúk helyzete (más jó megoldások is elfogadhatók)
- b) 1606.
pl. a vallásszabadság biztosítása, a háború befejezése, a rendi sérelmek megszüntetése, a hajdúk letelepítése

6. Gyarmatok (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) Anglia
- b) Belgium
- c) Németország
- d) Olaszország
- e) pl. egységes nemzetállamaik késői megteremtése *vagy* az ipari, kereskedelmi fejlődésük megkésettsége
- f) Portugália *vagy* Spanyolország

7. A dualizmus társadalmi élete (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) agrár
- b) intenzív
- c) nagyobb
- d) élőmunka
- e) kivándorlásra
- f) társadalom

8. Diktatórikus rendszerek (Összesen 4 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont)

		Nemzeti szocializmus	Sztálinizmus
		Kulcsszó	
1.	Ideológiai, eszmei háttér	nacionalizmus	kommunizmus
2.	A hatalmi hierarchia felépítésének alapelve	vezérelv	személyi kultusz

b) nemzeti szocializmus: 1944. október (év, hó) (1 pont)

sztálinizmus: 1947. vagy 1948. (év) (1 pont)

9. Zsidó törvények (Összesen 3 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

	Zsidónak tekintették	Nem tekintették zsidónak
1.	X	
2.		X
3.	X	
4.	X	

b) leszármazási alapon (faji alapon) (1 pont)

10. Németek kitelepítése (Összesen 4 pont.)

a) Aki az utolsó népszámláláson német (anyanyelvűnek vagy nemzetiségűnek) vallotta magát.

Aki a magyarosított nevét németesre visszaváltoztatta.

Aki a Volksbundnak vagy valamely német fegyveres alakulatnak tagja volt.

(Elemenként 0,5 pont.)

b) Zár alá helyezték / elvették / elkobozták. (0,5 pont)

c) pl. tulajdonjog, törvény előtti egyenlőség (Elemenként 0,5 pont.)

d) pl. kollektív büntetés vagy bűnbakképzés (0,5 pont)

e) szlovákiai (felvidéki) magyarok (0,5 pont)

11. A harmadik világ népessége (Összesen 3 pont.)

- a) Ázsia, Afrika, Közép- és Dél-Amerika (Latin-Amerika) (Elemenként 0,5 pont.)
- b) túlnépesedés vagy gyors lakosságnövekedés (0,5 pont)
- c) Ázsia (0,5 pont) (Akkor jó a válasz, ha Európa, Afrika, Ausztrália egyértelműen kimarad.)
- d) pl. szegénység, élelemválság, adósságválság, törzsi háborúk, járványok (0,5 pont)

12. Mai magyar társadalom (Összesen 5 pont.)

- a) (Elemenként 0,5 pont.)

Szemponatok	A kiáltvány pontjai
a) társadalmi	5.
b) politikai	1., 2.
c) gazdasági	6.

- b) (Elemenként 0,5 pont.)

- a világpolitikai helyzet megváltozott
- a szocialista gazdaság válságba került
- nőtt a társadalmi elégedetlenség

- c) Pl.: diktatúrából demokrácia lett *vagy* megszűnt az egypárti hatalom *vagy* létrejött a többpártrendszer. (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Görög történetírás (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó az athéni demokrácia működését, illetve annak eltérő értelmezéseit mutatja be, és feltárja a források szerzőinek álláspontját.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. ideológiai különbségek), és feltárja az eltérő értelmezés lehetséges okait.</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy az athéni demokrácia fénykora a Kr.e. V. századra esik. Rögzíti, hogy Athén a poliszrendszer egyik legerősebb városállama volt.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: pl. közügyek, demokrácia, népuralom, politikai intézményrendszer stb., illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket: pl. polisz, arisztokrácia, démosz, sztratégosz, népgyűlés.</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri az athéni demokrácia működésének főbb jellemzőit (a többségi akarat érvényesülése, a születési és vagyoni előjogok eltörlése), és megállapítja, hogy a korszakban Athénban biztosították a legszélesebb jogokat a szabad polgárok számára.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy az athéni politikai rendszer megítélése eltérő a két forrásban, és megállapítja, hogy az első forrás elismerően szól róla, míg a második kritikai élel fogalmaz.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja az athéni demokrácia működésének eltérő értelmezését, rávilágít a különbség okaira.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az intézményrendszer működését mindkét forrás hasonlóan írja le, és megállapítja, hogy az eltérés a rendszer megítélésében mutatkozik: Thuküdidész az egyenjogúságot és a szabadságot emeli ki, Pszeudo-Xenophón rávilágít a demokrácia hátrányaira is.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Thuküdidész a démosz szemszögéből értékeli a Kr.e. V. századi Athén politikai rendszerét; míg Pszeudo-Xenophón az arisztokrácia látásmódját érvényesíti szövegében, és megállapítja, hogy az eltérő megítélése mögött a szerzők különböző társadalmi helyzete és beállítottsága áll.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Thuküdidész az egyén szabadságának kitelejesedését látja az athéni demokráciában, míg Pszeudo-Xenophón a demokráciában az irányító nincstelen tömeg jelentős szerepének problémáira világít rá.</p>	0–8

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Frank birodalom (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Frank Birodalom egyes szakaszaiban a királyi hatalom jellemzőit elemzi. Feltárja a feudális jellegű királyi hatalom létrejöttének állomásait. Válaszában bemutatja a királyi hatalom jellegében bekövetkezett változások hátterét: pl. szolgálati birtok, kereszténység. Az elemzés feltárja a királyi hatalom és a társadalom közötti összefüggéseket. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a frankoknál a királyi hatalom az V–VIII. század folyamán a Meroving dinasztia uralkodott, akiket a Karolingok követtek, és rögzíti, a frank hódítások térbeli vonatkozásait (pl. Thüringia, Burgundia).	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: pl. hódítás, törzs, király, kereszténység, királyi hatalom. T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókinestet: pl. majordomus, feudum, beneficium, Merovingok.	0–6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: felismeri, hogy a frank uralkodó hatalma és tekintélye Klodvig uralkodása idején jelentős volt, és megállapítja, hogy tekintélyét személyes tulajdonságai és a hadsereg vezetése alapozta meg. T Pl.: felismeri, hogy a birodalom területi növekedése ellenére az uralkodói tekintély a Meroving dinasztia alatt csökkent, és megállapítja, hogy ez összefügg a katonai vezetők hatalmának megerősödésével. T Pl.: rögzíti, hogy az utolsó Meroving uralkodó hatalma formális volt, helyette a majordomus rendelkezett valóságos hatalommal, továbbá megállapítja, hogy e tisztség örökletességének szerepe van a Karolingok hatalomra jutásában.	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a királyi hatalom gazdasági, politikai és katonai összefüggéseit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a földadományok és a hódítások nyomán megerősödött az előkelők rétege, és megállapítja, hogy a birtokadományozásra az uralkodókat az önellátó gazdálkodás kényszerítette.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a frank hódítás Nyugat-Európa jelentős részére kiterjedt, és megállapítja, hogy ez is hozzájárult a feudális jellegű társadalmi-gazdasági viszonyok elterjedéséhez.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy az államszervezet irányításában a leghatalmasabb főúr a majordomus lett, aki kezében tartotta a közigazgatást, a hadsereget és a kincstárat, és megállapítja, hogy ez rövid távon a királyi hatalom erősödéséhez, hosszú távon pedig gyengüléséhez vezetett.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Kis Pippin az egyház segítségével próbálta legitimálni azt, hogy megfosztotta hatalmától a Meroving uralkodót, és maga lépjen a helyére, továbbá megállapítja, hogy a királyi hatalom átalakulásában az is szerepet játszik, hogy a törzsi hadviselést a páncélos lovagi harcmodor váltotta fel, amely eredményesen tudta feltartóztatni az arab hódítást.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Világgazdaság átrendeződése (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a világgazdaság átrendeződését mutatja be az első világháború végétől 1929-ig.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, pl. a háború gazdasági következményei, a '20-as évek gazdasági konszolidációja.</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a háború 1918-ban ért véget, az 1920-as években megtörtént a gazdasági konszolidáció, melynek az 1929-ben a gazdasági világválság vetett véget. Megemlíti a válság földrajzi vonatkozásait (pl. a világgazdaság súlypontja áttevődött az Amerikai Egyesült Államokba).</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat: pl. világháború, válság, fejlődés, aranykészlet, hitel stb., illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: pl. haditermelés, infláció, jóvátétel, Dawes-terv stb.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a háború után a hadviselő országokban gazdasági válság jelentkezett; hatalmas infláció lépett fel, és megállapítja, hogy a gazdasági nehézségek különösen Orosz- és Németországban voltak jelentősek. T Pl.: megemlíti, hogy a világháborút követően az USA gazdasága rendkívüli módon megerősödött, a világ aranykészletének felével ő rendelkezett, és megállapítja, hogy ipari termelésének gyorsütemű növekedését ez is elősegítette.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a háborús válság, majd a stabilizálódás okait és összetevőit. T Pl.: felismeri a háborús válság okai között a hadikiadásokat, a fedezetlen pénzkibocsátást, az eladósodottságot, a haditermelés nyomában fellépő áruhiányt, és megállapítja, hogy ezek kedvezőtlenül hatottak a világ gazdaság egészére. T Pl.: megemlíti a vesztes országok gazdasági nehézségeit; a jóvátételi kötelezettséget, és megállapítja, hogy Anglia és Franciaország gazdasági talpra állását a német jóvátételre alapozta. T Pl.: felismeri, hogy Európa gazdasági stabilizációja az amerikai kölcsön (Dawes-terv) után valósulhatott meg, és megállapítja, hogy ennek nyomán a kontinens egyre jobban függött az amerikai gazdaságtól, így az 1929-es válság nagyon gyorsan átterjedt Európára.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A nemzeti szocializmus Németországban (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nemzeti szocialista ideológia jellemzőit és kapcsolatát az NSDAP-val mutatja be. Feltárja a nemzeti szocialista ideológia főbb alkotóelemeit. Lényegretörően bemutatja a nemzeti szocialista ideológia és a náci párt kapcsolatát (pl. vezérelv, érzelmi politizálás, demagógia eszközei). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy az 1920-as években jelent meg a nemzeti szocializmus, és 1933. január 31., a náci hatalomátvétel után megkezdődött a totális államhatalom kiépítése. Utal a téma földrajzi vonatkozásaira (pl. világháború utáni területi veszteségek).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: pl. államhatalom, párt, hatalmi ágak, ideológia.</p> <p>T Szakszerűen használja a korszakhoz kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat: pl. totális állam, egypártrendszer, demagógia, antiszemitizmus, fajelmélet, terror stb.</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a nemzeti szocializmus egyik alkotóeleme a fajelmélet, és megállapítja, hogy ennek hangsúlyozása a tömegek megnyerése és félrevezetése érdekében történt.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a nácik támadták az első világháború utáni békeszerződést, és megállapítja, hogy ez a tömegtámogatás megszerzését is szolgálta.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a tömegek megnyerésének érdekében demokratikus módon kíván hatalomra kerülni, és megállapítja, hogy ideológiát a hatalom megszerzése érdekében alárendeli konkrét céljainak.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a nemzeti szocializmus és az NSDAP felépítésének összefüggéseit.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy kizárólagosságra törekszik a párt, ami egypárti hatalmat jelent, és rögzíti, hogy ehhez egyszemélyi vezetés kapcsolódik, ami a vezérelv gyakorlati megvalósítását jelenti.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a világháborús sérelmek szerepet játszanak a párt növekvő befolyásában, és megállapítja, hogy az érzelmi politizálás révén sikerül a tömegeket megnyernie.</p> <p>T Felismeri, hogy a világgazdasági válság eredményeként kialakult gazdasági-politikai válság kedvez a szociális demagógiának, és megállapítja, hogy a demagógia újszerű alkalmazása (pl. plakát, tömeggyűlés) eredményesen szolgálta a nácik érdekeit.</p> <p>T Felismeri a párt és az állam összefonódásának különböző formáit, és megállapítja, hogy ez az egyén teljes kiszolgáltatottságát eredményezte.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.</p>	0–12

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Nagy Lajos törvényei (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a XIV. század közepének magyar társadalmi átalakulását és utal a gazdaság változására. A válasz a források felhasználásával a lényegi összefüggésekre utal (pl.: kialakul a jogilag egységes nemesség és jobbágyság).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megnevezi a törvény bevezetésének időpontját (1351.), felidézi előzményét (1222.), és rögzíti, hogy a tárgyalt időszak a XIV. századi Magyar Királyságra vonatkozik.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat: pl. társadalom, gazdaság, adók, királyi hatalom, illetve a témához tartozó fogalmakat: pl. nemes, báró, ősiség, kilenced, tized, robot, jobbágyság, familiaritás, Aranybulla, regálé.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: felismeri a társadalmi változásokra utaló törvényeket (ősiség, kilenced, egy és ugyanazon nemesség elve stb.), és megállapítja, hogy ezek a rendi fejlődéssel függnek össze. T Pl.: rögzíti a jogilag egységesülő jobbágyság terheit, és megállapítja, hogy ezek az árutermelés kialakulásáról, a feudális gazdálkodási viszonyok fejlődéséről tanúskodnak.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a társadalmi, gazdasági változások jellemzőit és a mozgatórugókat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a kialakuló, jogilag egységes jobbagység bizonyítéka a szabad költözködés elvének törvénybe foglalása, és megállapítja, hogy a kilencedről szóló törvénnyel, a földesúri terhek országosan egységesek lesznek.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a társadalmi-gazdasági átalakulás nyomán kialakul a jogilag egységes nemesség is (pl. területtől függetlenül adómentes a nemesség, ősiség, egy és ugyanazon nemesség elve, kilenced), és megállapítja, hogy ez teremti meg a rendi fejlődés feltételeit.</p> <p>T Pl.: utal a gazdasági élet változására az Árpád-korhoz viszonyítva (az áruterelés előrehaladását bizonyítja: kilenced, megjelenik a pénzadó, kapuadó stb.), és megállapítja, hogy gazdasági és társadalmi vonatkozásban a XIV. századra a Magyar Királyság felzárkózott Európa fejlettebb régióihoz.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Kalandozások (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyar kalandozó hadjáratok célját és jellemzőit elemzi.</p> <p>Feltárja a magyar kalandozó hadjáratok sikereinek és kudarcainak okát, pl. harcmodor, Nyugat-Európa megosztottsága.</p> <p>Az elemzés értelmezi a magyar kalandozásokról kialakult eltérő vélemények okait.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megnevezi a magyar kalandozások időpontjait (pl.: IX. és X. század, rögzíti a súlyos vereségek időpontjait: 933., 955. stb.), és bemutatja az időszak térbeli jellemzőit (pl. Nyugat-Európa, Itália, Merseburg, Augsburg).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: pl.: feudális anarchia, könnyűlovasság, íj stb.</p> <p>T Használja a témához tartozó fogalmakat: pl.: honfoglalás, kalandozások, nomadizmus, kettős fejedelemség, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, táltos.</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: utal a kalandozó hadjáratok céljaira (zsákmányszerzés, védelmi pénz szedése, foglyok ejtése stb.), és megállapítja, hogy ezek összefüggésben állnak a nomád állattartás és a bomló törzsszövetség válságjeleivel.</p> <p>T Pl.: bemutatja az augsburgi csata körülményeit, és feltárja a kudarc okait és következményeit (pl. a letelepedés és a fejedelmi hatalom megerősödése).</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a források különbözőképpen láttatják a kalandozó magyarok tevékenységét, a magyar harci taktikát és fegyverzetet.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a kalandozó hadjáratokra vonatkozó célokat és okokat, valamint a magyarokról szóló eltérő véleményeket.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy kezdetben a kalandozó hadjáratok rendkívül sikeresek, és feltárja a magyar sikerek okát (pl. feudális anarchia a megtámadott területen, összefogás hiánya, szokatlan harcmodor).</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a magyarokat pogányként („Isten ostoraiként”) tartják számon a források, és megállapítja, hogy a többség őseinket türköknek nevezi, és a korábban keletről érkező török népekkel azonosítja.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a legtöbb forrás harcias népnek láttatja a magyarságot, és megállapítja, hogy ez összefügg azzal, hogy a magyarság a támadó fél.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy az augsburgi csatát követően megszűnnek Nyugat-Európa irányába a hadjáratok, de dél felé még 15 évig folynak a kalandozások.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. Állami oktatáspolitikai (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a XVIII. századi állami oktatáspolitikai, ezen belül a Ratio Educationis főbb jellemzőit mutatja be. A válasz a források segítségével lényegi összefüggésekre utal, pl. a rendeletben megmutatkozó felvilágosult vonások, illetve a felvilágosult abszolutizmus jellemzői.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a XVIII. század második felében bontakozik ki Közép- és Kelet-Európában a felvilágosult abszolutizmus, megemlíti a Ratio Educationis kiadásának dátumát (1777.) és Mária Terézia uralkodásának időpontját (1740–1780.) is.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat: pl. oktatáspolitikai, tanterv, tananyag, tanulmányi rendszer, rendelet stb., illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket: pl. felvilágosodás, felvilágosult abszolutizmus, vallási türelem stb.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy az állami rendelkezés célja a hasznos és korszerű ismeretekkel felvértezett állampolgárok nevelésének biztosítása, és megállapítja, hogy ennek érdekében a korábbiakhoz képest jelentősen átalakult az oktatás tartalma (új tantárgyak bevezetése). T Pl.: felismeri, hogy a felvilágosodás hatására megjelenik a rendeletben a vallási tolerancia, és megállapítja, hogy ez arról tanúskodik, hogy az állam érdeke előrébb helyeződik a felekezeti szempontokhoz képest.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó a felvilágosult abszolutizmus főbb jegyeinek ismeretében értelmezi a Ratio Educationis rendelkezéseit, bemutatja az állam szerepét az oktatáspolitikai szabályozásában. T Pl.: rögzíti, hogy a felvilágosult abszolutizmus legfőbb célja a modernizálás, az állami szerepvállalás erősítése az államélet legtöbb területén (gazdaság, hadsereg, oktatás stb.), és megállapítja, hogy Magyarországon a Ratio Educationis az első átfogó oktatási rendelet, amely az iskolarendszer egészét szabályozza – mind szerkezetében, mind tartalmi összetevőiben. T Pl.: felismeri, hogy a felvilágosult abszolutizmus célja a képzett, korszerű ismeretekkel rendelkező, az államhoz lojális polgárok nevelése, és megállapítja, hogy ennek érdekében új, korszerű, a gazdaságban és a közéletben is alkalmazható ismeretek tanítása kerül előtérbe (matematika, mértan, természettudományok, honismeret). T Pl.: megemlíti, hogy a felvilágosodás egyik vonása, a vallási türelem (illetve általában a vallás háttérbe szorítása) a Ratióban is megjelenik, és megállapítja, hogy ez a törekvés az állam érdekeinek következetes képviseléséből fakad.	0–8

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. A dualizmus társadalma (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a dualizmuskori parasztság társadalmi szerkezetét elemzi. Feltárja az egyes rétegek gazdasági-társadalmi szerepét és életmódjuk jellegzetességeit.</p> <p>Válaszában felsorolja a paraszti rétegeket, rámutat kategorizálásuk alapjára (birtoknagyság, polgárosultság), elemzi és értékeli a paraszti termelést, rávilágít életmódjuk jellegzetességeire (öltözködés, lakásviszonyok, mentalitás, esetleg étkezés, ünnepek stb.)</p> <p>Az elemzés feltárja a korszakban megtörtént kivándorlás okait és következményeit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a dualizmus kora 1867-től 1918-ig tartott, ezzel együtt megemlíti és utal a téma földrajzi vonatkozásaira (pl. migráció).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: pl. gazdálkodás, polgárosodás, falu, tanya, kivándorlás stb.</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: pl. gazdagparaszt, középparaszt, szegényparaszt, cseléd, napszámos, summás, kubikus stb.</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a dualizmus korszakát a torz birtokszerkezet jellemezte, erre a diagramokból konkrét számadatokat sorakoztat fel, és megállapítja, hogy ennek oka a nagybirtokrendszer.</p> <p>T Pl.: említi, hogy birtokos parasztságot jelentős része húzódozott az újításoktól, hagyományos gazdálkodásra, önellátásra törekedtek, és megállapítja, céljuk a földtulajdonuk gyarapítása volt.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a korszakban jelentős mértékű kivándorlás zajlott, amely a parasztság törpebirtokos rétegét érintette leginkább, és megállapítja, hogy ez összefügg a hitbizományok fennmaradásával.</p>	0–10

	T Pl.: bemutatja az agrárproletariátus rétegeit: a summásokat, napszamosokat, uradalmi cselédeket, és utal bizonytalan, kiszolgáltatott helyzetükre.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a dualizmus kori paraszti rétegek belső ellentmondásait, egymástól való elhatárolódásukat, polgárosodásuk nehézségeit, életmódjuk lassú változásait.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a korszakban értékmérő a föld volt, és megállapítja, hogy ez alapján a parasztság erősen rétegzett volt, és a rétegek egymástól is elhatárolódtak.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az iparosodás későn indult el, és alapvetően a nehézipart érintette, és megállapítja, hogy ezért nem tudta „fölszívni” a mezőgazdaságban kialakuló munkaerőfelesleget.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a birtokos parasztság egy vékony rétege polgárosult; túllépve a hagyományos gazdálkodás keretein vállalkozott (tej-, malom-, szeszipar), gépesített, bér munkásokkal dolgoztatott.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a korszak demográfiai robbanása tovább növelte az agrárnépesség számát, és megállapítja, hogy ez kedvezőtlenül hatott a parasztság kiszolgáltatottságára.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikusan kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Háborúellenes törekvések (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a magyarországi háborúellenes erők tevékenységét mutatja be, és feltárja a hadi helyzet és a háborúellenes erők kormánypolitikára gyakorolt nyomása közötti összefüggéseket.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésre utal (pl. a liberális polgári ellenzék és a baloldali háborús erők nem rendelkeztek jelentős tömegbázissal, így politikai befolyásuk sem volt igazán meghatározó).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy az 1943. évi hadi események következtében erősödik a háborúellenes tevékenység, melyet az 1944. március 19-i német megszállás, majd az 1944. október 16-ai nyilas hatalomátvétel teljes illegálitásban kényszerít.</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: pl. baloldali erők, polgári összefogás, ellenzéki pártok, háborúellenesség, politikai távlat, program, illetve a témához tartozó fogalmakat: pl. németellenesség, antifasiszta küzdelem, egységfront, különbéke.</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a háborúellenes erők különböző politikai indíttatásúak, de megegyeztek abban, hogy mindegyik a német szövetségből való kiválást tekinti céljának.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a különböző csoportok elképzelései az ország jövőbeli politikai-társadalmi berendezkedését illetően gyökeresen eltérnek, és megállapítja, hogy ezért nem alakulhatott ki a németellenes erők között egységfront.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó feltárja az antifasiszta és háborúellenes ellenzék működésének lehetőségeit és korlátait, valamint rámutat azok eredményességére is.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy a baloldali pártok politikai tevékenysége a háború éve alatt szűk keretek között folyt, és megállapítja, hogy többségük az antifasiszta tábor, a nyugati hatalmak felé tájékozódó kormány helyzetét nem akarta megnehezíteni radikálisabb fellépéssel.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy az illegálisan működő kommunisták is szerephez jutottak az ellenállási mozgalomban, de tevékenységük nem volt meghatározó.</p> <p>T Pl.: rámutat arra, hogy az ország német megszállása és a háborúból való sikertelen kiugrási kísérlet óriási veszteséget okozott az ellenzéknek, és megállapítja, hogy teljesen nem bénították meg őket, többen is a lehetőséghez mérten folytatták az antifasiszta tevékenységet, pl. zsidómentés, katonaszökevénymentés.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. Magyarország az 1990-es években (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az 1990-es évek politikai, gazdasági és társadalmi viszonyait mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a parlamentáris, többpárti demokrácia működését.</p> <p>Az elemzés feltárja a gazdasági átalakulás és a társadalmi változások kapcsolatát (pl.: a piaci viszonyok miatt megjelent és éveken át növekedett a munkanélküliség).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a parlamentáris köztársaságot 1989. október 23-án kiáltották ki, az első parlamenti választásra a rendszerváltozás után, 1990. májusában került sor, és megállapítja, hogy ekkor szűnt meg a korábbi szovjet tömb.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. gazdaság, demokrácia, alkotmány, parlamenti rendszer, többpártrendszer, magántulajdon, életszínvonal, társadalom, képviselői rendszer.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő történelmi szakkifejezéseket: pl. rendszerváltozás, szociális piacgazdaság, vegyes választási rendszer, többpártrendszer, munkanélküliség, magánosítás, európai integráció, Európai Unió, NATO.</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: bemutatja a rendszerváltozás politikai következményeit (jogállamiság, hatalommegosztás, többpártrendszer stb.), és megállapítja, hogy ezek eredményeként Magyarországon demokratikus viszonyok alakultak ki.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az 1990-es évek elején az ország kilépett a Varsói Szerződésből és a KGST-ből, elkezdődtek az EU-val a csatlakozási tárgyalások, és megállapítja, hogy ez összefüggött az ország új külpolitikai orientációjával.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy átalakultak a tulajdonviszonyok a nemzetgazdaságon belül, és megállapítja, hogy ez átmenetileg a hazai össztermék (GDP) visszaeséséhez és munkanélküliséghez vezetett.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az iparszerkezet is átalakult, és megállapítja, hogy ezért egyes iparágak válságba kerültek (pl. bányászat, kohászat).</p>	0–10

Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó bemutatja a parlamentáris demokrácia és a piacgazdaság jellemzőit és feltárja a gazdasági és társadalmi változásokat.</p> <p>T Pl.: bemutatja a parlamenti választási rendszer sajátosságait (kétszavazatos, pártlistás, egyéni körzet, parlamentbe jutási küszöb stb.), és megállapítja, hogy vegyes választási rendszer jött létre, amelyben a többségi és az arányossági elv érvényesül.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy parlamentáris köztársaság jött létre, melyben a végrehajtó hatalmat a konstruktív bizalmatlansági indítvány intézményének bevezetésével erősítették meg.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy miként hatott a piacgazdaság a munkaerőpiacra (munkanélküliség, képzetebb munkaerő, új szakmák elsajátítása, munkahelyek bizonytalansága stb.), és megállapítja, hogy ezek a változások a munkaerő vándorlásához vezettek.</p> <p>T. Pl.: rögzíti, hogy a társadalomban a regionális, a vagyoni, a jövedelmi különbségek megnövekedtek, és megállapítja, hogy ennek hatására a társadalom mobilitása felgyorsult és/vagy a foglalkozási szerkezet átalakult.</p> <p>T. Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból álló, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16